

A KÖLCSÖN ÉS A SZANÁLÁS.

Írta: *Gróf Apponyi Albert.*

A népszövetség tanácsa, a jóvátételi bizottság és a magyar kormány által elfogadott, a magyar pénzügyek szanálására vonatkozó tervezet a közvélemény egy részében élénk kritikát váltott ki és elkeseredett harc folyt ellene a nemzetgyűlés ellenzékének két szélsőséges irányzata, a jobb- és baloldal részéről. Mégis állíthatom, hogy az ország túlnyomó többsége a tervezethez hozzájárult, ha nem is lelkesedéssel, de mert meggyőződött, hogy az adott helyzetben annak végre hajtása feltétlenül szükséges Magyarország gazdasági helyzetének felmentésére. Voltak oly vélemények is, hogyha az utolsó években helyesebben megalapozott és következetesebben keresztülvitt politikát követtek volna, úgy elkerülhettük volna a külföldi beavatkozás útján történő megoldást, nem keletkeztek volna ily visszas helyzetek és nem kellett volna a nemzeti önérzetet fájdalmas próbának kitenni. A magam részéről nem merném ezt ily határozottan állítani, de ennek egyébként sincs nagy jelentősége, ha figyelembe vesszük, hogy még az utólagos kritikát gyakorlók is belátják, hogy a *jelen viszonyok között* feltétlen szükség volt a kötött megállapodásokat elfogadni. Mégsem csatlakoztam fenntartás nélkül azokhoz, akik ezt elfogadták és ebben az értelemben ki is fejtettem felfogásomat a nemzetgyűlésen.

Mindazonáltal eltekintettem a tervezet súlyos visszasságaitól, mert az oly politikai tényezőkkel folytatott hosszú és kényes tárgyalások eredménye, kiknek csak egy része őszintén rokonszenves előttünk; tettem pedig ezt nem azért, hogy kormányunk erőfeszítéseinek érdemi részét leszögezzem egy több mint súlyos helyzetben, hanem azért, mert szükségesnek tartom, hogy az ország rálépjen arra az útra, mely a kölcsönre vonatkozó megállapodások folytán előtte megnyílt, rálépjen pedig nyitott szemekkel, pesszimizmus nélkül, de illúziók keltése nélkül is. Pénzügyi szempontból elsősorban szembeötlik a kölcsönösszeg relatív csekélysege: 250 millió 500 millió helyett, amennyit kormányunk kért; továbbá a szanálással kapcsolatos munkálatokra szánt időtartamnak rövid volta: ket és fél év öt helyett. A kölcsön összege alig hogy fedi az öt félév költségvetéséből előálló deficitet a papírpénz újabb kibocsátása nélkül; azonban a gazdasági talpraállítás céljaira tulajdonképpen egy fillér sem marad. Ezen idő alatt az országnak a kiadások

csökkentésével és a bevételek, vagyis az add növelésével szükségképpen meg kell teremteni a költségvetés állandó egyensúlyát. A pénzügyi reformok tervét, amelyeknek fokozatosan kell megvalósíttatniuk, csak nagy körvonalakban közölték a nemzetgyűléssel; a magam részéről bevallom, hogy csak a közlés alapján, a számadatok pontos és részletes ismerete nélkül nem vagyok képes bírálókat mondani. Kétségtelen azonban, hogy az országnak az immár kegyetlenül próbára tett és elgyöngített gazdasági szervezetére rótt ezen erőfeszítés rendkívüli, sőt hősi arányokat ölt. Könnyű azt mondani, hogy a fejenkénti ötven aranykorona (amennyi a szakemberek állítása szerint az új adókból mindenkire jutna) nem túlságos súlyos teher, hiszen ez jóformán annyi, amennyivel a magyar adófizető polgár háború előtt is hozzájárult a közterhekhez; azonban a két helyzet mégsem tekinthető egyformánál, mert elképzelhető-e, hogy vissza fog állni a régi viszony, a mi elértéktelenedett papírpénzünk és a jó pénz között — mely utóbbi az első helyébe kell hogy lépjen — oly átmeneti segítség nélkül, mely szükségképpen maga után vonja a terhek növekedését? Az erőfeszítés pedig hatalmas és kemény lesz. Joggal kérdezhetjük tehát: vajjon a szanalásban rejlő erőnek: így a pénz stabilizálása, a gazdasági élet szabadsága a takarékoság és hitelképességnek lesz-e elég hatásuk a gazdasági szervezet fenntartására, amelynek egyéb támasza nem lesz ebben az óriási erőfeszítésben? Ha ez az akció két és fél év helyett öt év alatt lett volna lebonyolítható, nem lenne kétséges. Amit remélhetünk az, hogy magánhitelünk pótolni fogja azt, amit az állam nem tudott elérni az igazi talpraállítás céljaira és hogy a megcsappant vállalkozási kedv erőre kapva a szervezkedésre és az együttműködés megteremtésére ott fog közreműködni, ahol az egyénig erő nem kielégítő.

Íme ez a dolognak pénzügyi oldala.

Az ellenvetéseknek másik sorozata az ellenőrzés módjának különös konstrukciójából fakad, ezt ugyanis a főmegbízott fogja gyakorolni és a hitelezők, akik a kölcsönadókat képviselik; de nem érthető meg, hogy mi dolga van a jóvátételi bizottság által kinevezett ellenőrző-bizottságnak: minthogy ezen bizottság beleegyezésével a jóvátétel ügye ki van kapcsolva és az e címen fizetendő összegek hűszesztendőre meg vannak állapítva.

Semmi szerepe sincs az ellenőrző-bizottságnak a pénzügyi tervet koncepciójában, de ha mégis szerephez jutott, úgy az politikai mérlegelés alapján történt, mert ez igen fontos eredmény — a kisántántra nézve. Ez ugyanis Magyarország ügyeire befolyást óhajtott gyakorolni és ezt pillanatnyilag el is érte, mert képviselője van a népszövetség tanácsában és a jóvátételi bizottságban vezetőszerepe van. A megszervezett ellenőrző-bizottság, a pénzügyi észszerűség minden nözoma nélkül, egy ellenséges hatalomnak megszervezett állandó befolyását jelképezi. Ilyen feltételek között nehéz lesz oly megfelelő pénzügyi politikát megalapozni és követni, amely nemesupán a hitelezők és egyéb külföldi tényezők, de ugyanakkor egyszersmind az ország érdekeinek is megfeleljen.

Minden, a részünkre kilátásba helyezett jövődöbeli politikától függ, amelynek teljesen különböznie kell attól a multbani politikától, amely ehhez a kölcsönhöz vezetett. A kölcsön ugyanis egy oly politika folytatása elé tornyosuló akadályok kikerülésére szolgál, amely politika kell, hogy megszabadítson bennünket az infláció és a jóvátétel veszélyeitől: a többi a mi erőfeszítéseinknek eredménye lesz. Ezen az áron lehetséges a jólét; reméljük, hogy az ellenőrzés, amely kifejezetten segítségünkre van hivatva, a valóságban nem válik bilinccsé.

Mégsem tudom ragyogónak és színesnek látni a közeljövőt, szemeim elé felhők tolulnak. Mindamellott kikerültük a katasztrófát, amely közvetlenül fenyegetőnek látszott és olyan esélyeket nyertünk, amilyenekkei nem rendelkeztünk; és e pillanatban csak ez a lényeges; nagyon vakmerő volna az, aki ezt az eredményt tagadná anélkül, hogy annak helyébe mást volna képes nyújtani.